

छत्त्याल

आदिवासी जनजाति सम्बन्धी महासन्धि,
घ्याम्लोडीना न्ह्याडनी डीनाय
(आइएलओ महासन्धि नं. न्ह्याडमी डीनाजी)

INDIGENOUS
MEDIA FOUNDATION

अन्तराष्ट्रिय श्रम संगठन-ए महासम्मेलन-स,

- ☞ अन्तराष्ट्रिय श्रम कार्यालय-ए संचालक निकाय-क्वाम-स जेनेभा-री बोलसीवा र फेर जुन घ्याम्लोडीना न्ह्याडनी डीनाय मा सुमाए हाजिसाड औं अधिवेशन सम्पन्न लासिवा,
- ☞ आदिवासी जनजाति सम्बन्धी महासन्धि तथा सिफारिश, घ्याम्लोडीना न्ह्याडनी फेरमार री समाविष्ट अन्तराष्ट्रिय मापदण्ड-म्हाँ-रा उल्लेख लाकै,
- ☞ मानव अधिकार-ए विश्वव्यापी घोषणापत्र, आर्थिक, सामाजिक तथा साँस्कृतिक अधिकार सम्बन्धी अन्तराष्ट्रिय प्रतिज्ञापत्र, नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार सम्बन्धी अन्तराष्ट्रिय प्रतिज्ञापत्र र भेदभाव निवारण सम्बन्धी थुपै अन्तराष्ट्रिय लिखत-ए व्यवस्था-म्हाँ-रा स्मरण लाकै,
- ☞ सन् घ्याम्लोडीना न्ह्याडनी फेरमार क्वाम-स अन्तराष्ट्रिय कानून-ए क्व्यालारी तासीवा विकास-म्हाँ तथा विश्व-ए भेउनु क्व्याला-म्हाँ-री आदिवासी जनजाति-ए अवस्था-ए सम्बन्ध-री तासीवा विकास-म्हाँ-स चु विषय-री पडले-ए मापदण्ड-म्हाँ-ए समिकरणमूलक अभिमखीकरण हटवा उदेश्य-स छार अन्तराष्ट्रिय मापदण्ड-म्हाँ स्वीकार लावा उपयुक्त तासीवा ताम बिचार लाकै,
- ☞ सुमाए बसोवास मुवा राज्य-म्हाँ-ए संरचना-न्हारी सुमाए संस्था-म्हाँ, जीवनपद्धति तथा आर्थिक विकास-फ्यारड नियन्त्रण लावा यावा, सुमाएन पहिचान, भाषा र धर्म कायम थ्हानवा र विकास लावा चु जाति-म्हाँ-ए आकाक्षारा मान्यता पीनकै,
- ☞ विश्वए कैयन भाग-म्हाँ-री चु जाति-म्हाँ सुमाए बसोबास मुवा राज्य-न्हारी मरे जनता-म्हाँ थाँइ सुमाए मौलिक मानव अधिकार-म्हाँ उपभोग लावा असमर्थ मुवा र थ्वौं-म्हाँ-ए कानून मूल्य, परम्परा र दृष्टिकोण-म्हाँ प्रायः म्हाकै ह्यासिवा ताम उल्लेख लाकै,

- ☞ साँस्कृतिक विविधता-री तथा मानव जाति-ए सामाजिक तथा पर्यावरणीय सामन्जस्यता तथा अन्तर्राष्ट्रिय सहयोग र समभ्दारी-री आदिवासी जनजाति-स पुरसिवा विशिष्ट योगदान-मोर ध्यानाकर्षण लाकै,
- ☞ संयुक्त राष्ट्रसंघ, संयुक्त राष्ट्रसंघीय खाद्य तथा कृषि संगठन, संयुक्त राष्ट्रसंघीय शैक्षिक, वैज्ञानिक तथा साँस्कृतिक संगठन र विश्व स्वास्थ्य संगठन एवं अन्तर अमेरिकी इण्डियन इन्स्टिच्युट-कहाम्-स उपयुक्त तह र सम्बन्धित क्थ्याला-री प्राप्त सहयोग-री देहाय-ए व्यवस्था-म्हाँ तर्जुमा लासिवा र चु व्यवस्था-म्हाँ-ए प्रयोग प्रवर्द्धन र सुनिश्चित लावा हसरवा सहयोग जारी थ्दानवा प्रस्ताव लासीवा ताम उल्लेख लाकै,
- ☞ चु अधिवशन-ए चौथो कार्यसूची-ए रुप-री मुवा आदिवासी जनजाति सम्बन्धी महासन्धि, घ्याम्लोडीना न्ह्याडनी फेरमार (सख्या न्ह्याडमी फेर) ए आंशिक संशोधन सम्बन्धी तै प्रस्ताव-म्हाँ ग्रहण लावा निर्णय लाकै तथा
- ☞ चु प्रस्ताव-म्हाँ-स आदिवासी जनजाति सम्बन्धी महासन्धि, घ्याम्लोडीना न्ह्याडनी फेरमार रा संशोधन लासीर एउटा अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धि-ए रुप क्हावा ताम-ए निर्णय लाकै,
- ☞ तिनी घ्याम्लोडीना न्ह्याडनी डीनाय साल-ए जुन महिना-ए सत्ताइसौ तारिख-ए दिन आदिवासी जनजाति सम्बन्धी महासन्धि, घ्याम्लोडीना न्ह्याडनी डीनाय भीवा देहाय-ए महासन्धि-रा पारित लासिवा मु ।

भाग मेसो
सामान्य नीति
धारा मेसो

मेसो. चु महासन्धि देहाय-ए जनजाति तथा जनता-म्हाँ-ए हक-री लागू तावा-मु,

(क) सामाजिक, साँस्कृतिक र आर्थिक अवस्था-म्हाँ-ए राष्ट्रिय समुदाय-ए मरे समूह-म्हाँ-कहाम्-स फरक मुवा, चु-ए अवस्था

सुमाएन परम्परा वा प्रथा वा विशेष कानून वा नियम-म्हाँ-ए कारण-क्हाम्-स पूर्ण वा आंशिक रूप-री नियमित तावा हैसियत तासीवा स्वतन्त्र मुलुक-ए आदिवासी जनजाति-म्हाँ ।

(ख) विजय लासिवा वा औपनिवशीकरण-ए वर्तमान राज्य सीमाना-ए स्थापना तावा-ए ब्याला तै मुलुक वा च मुलुक मुवा तै भौगोलिक क्थ्याला-री बसोवास लासिवा बासिन्दा-म्हाँ-ए वंश तासीवा कारण-स आदिवासी मानिवा र सुमाए कानूनी हैसियत जस्तो सुकै मुलापनि सुमाए तै वा भेउनु सामाजिक, आर्थिक, साँस्कृतिक र राजनीतिक संस्था-म्हाँ कायम थ्हानवा स्वतन्त्र मुलुक-ए जनता-म्हाँ ।

खामी. आदिवासी जनजाति-ए रूप-री स्व-पहिचान चु महासन्धि-ए व्यवस्था-म्हाँ लागू तावा समूह-म्हाँ-ए निर्धारण लावा-ए लागि मेसो मौलिक मापदण्ड मानिवा-मु ।

म्हेला. चु महासन्धि-री प्रयुक्त जनता शब्द-रा अन्तर्राष्ट्रिय कानून अन्तर्गत च शब्द-स जनवा खाम्मोवा अधिकार-म्हाँ-ए सम्बन्ध-री तै पनि प्रभाव पारीवा लासीर व्याख्या लावा हारे ।

धारा खामी

मेसो. सम्बन्धित जनता-ए सहभागिता-री च जनता-ए अधिकार संरक्षण लावा र थ्वों-म्हाँ-ए अखण्डता-ए सम्मान-रा प्रत्याभूत लावा समन्वित र प्रणालीवद्ध क्थ्यार विकास लावा जिम्मेवारी सरकार-म्हाँ-ए तावा-मु ।

खामी. हसरवा क्थ्यार-री देहाय-ए उपाय-म्हाँ समेत मिस्यो-मु ।

(क) राष्ट्रिय कानून तथा नियम-म्हाँ-स मुलुक-ए जनसंख्या-ए मरे सदस्य-म्हाँ-रा पिनवा लासिवा अधिकार तथा अवसर-म्हाँ-क्हाम्-स चु जनता-ए सदस्य-म्हाँ-स समान रूप-री फाइदा क्हासिवा सुनिश्चित लावा,

- (ख) चु जनता-ए सामाजिक तथा साँस्कृतिक पहिचान, परम्परा तथा प्रथा र संस्थाम्हाँप्रति-ए सम्मान थ्हानकै थ्वों-म्हाँ-ए सामाजिक, आर्थिक तथा साँस्कृतिक अधिकार-म्हाँ-ए पूर्ण कार्यान्वयन-ए प्रवर्द्धन लावा,
- (ग) चु जनता-म्हाँ-ए आकाँक्षा तथा जीवन पद्धति-हु अनुकुल तावा लासिर आदिवासी तथा राष्ट्रियसमुदाय-ए मरे सदस्य-म्हाँ-बीच मौजुदा सामाजिक, आर्थिक खाडल-म्हाँ उन्मूलन लावा सम्बन्धित जनता-ए सदस्य-म्हाँ-रा सहयोग लावा ।

धारा म्हेला

मेसो. आदिवासी जनजाति-म्हाँ-स मानव अधिकार तथा मौलिक स्वतन्त्रता-ए भेउनु उपाय-म्हाँ निर्वाध रुप-री वा तै भेदभाव बिना उपभोग लावा-मु । चु महासन्धि-ए व्यवस्था-म्हाँ चु जनता-ए फा तथा च्हामे सदस्य-म्हाँ-ए हक-री बिना तै भेदभाव लागू तावा-मु ।

खामी. चु महासन्धि-री उल्लिखित अधिकार-म्हाँ लगायत सम्बन्धित जनता-ए मानव अधिकार तथा मौलिक स्वतन्त्रता-म्हाँ-ए उल्लङ्घन लावा तै किसिम-ए बल वा शक्ति प्रयोग लावा हारे ।

धारा मड

मेसो. सम्बन्धित जनता-ए सस्था-म्हाँ, सम्पत्ति, श्रम, संस्कृति र वातावरण तथा म्हाँ-म्हाँ-ए सुरक्षा-ए लागि उपयुक्ततानुसार विशेष उपाय-म्हाँ पारित तावा-मु ।

खामी. हसरवा विशेष उपाय-म्हाँ सम्बन्धित जनता-ए स्वतन्त्र रुप-री अभिव्यक्ततासीवा इच्छा-म्हाँ विपरित तावा हारे ।

म्हेला. हसरवा विशेष उपाय-म्हाँ-स नागरिक-ए साधारण अधिकार-म्हाँ-ए भेदभावरहित उपभोरी तै पनि किसिम-स प्रतिकुल प्रभाव पारिवा हारे ।

धारा छिमा

चु महासन्धि-ए व्यवस्था-म्हाँ लागू लावासीर,

- (क) हसरवा जनता-ए सामाजिक, साँस्कृतिक, धार्मिक तथा आध्यात्मिक मूल्य तथा प्रचलन-म्हाँ-रा मान्यता पिन्कै संरक्षण लावा-मु, र थ्वौं-म्हाँ-स समूहगत तथा व्यक्तिगत रूप-री भेल्यो परिसीवा समस्या-म्हाँ-ए प्रकृति-रा समुचित ध्यान पिन्कै मु ।
- (ख) हसरवा जनताए मूल्य, अभ्यास तथा संस्था-म्हाँ-ए अखण्डतारा सम्मान लावामु ।
- (ग) पभावित जनता-ए सहभागिता र सहयोग-री, हसरवा जनतास जीवन तथा क्ह्यार-ए छार अवस्था-म्हाँ-ए सम्बन्ध-री अनुभव लासिवा कठिनाई-म्हाँ-न्यूनीकरण लावा उद्देश्य तासीवा नीति-म्हाँ-ग्रहण लावा-मु ।

धारा हाजी

मेसो. चु महासन्धि-ए अवस्था-म्हाँ लागू लावासीर सरकार-स देहाय बमोजिम लावा-मु,

- (क) चु जनता-रा प्रत्यक्ष रूप-री प्रभाव पारिवा खाम्मोवा कानूनी वा प्रशासनिक क्ह्यार-म्हाँ-ए सम्बन्ध-री विचार लावासिर उपयुक्त कार्यविधि-म्हाँ र खासलासिर थ्वौं-म्हाँ-ए प्रतिनिधिमूलक संस्था-म्हाँ-कहाम्-स सम्बन्धित जनता-ज्हु परामर्श लावा,
- (ख) थ्वौं-म्हाँ-ज्हु सरोकार थ्हानवा नीति तथा कार्यक्रम-म्हाँ-ए लागि जिम्मेवार निर्वाचित संस्था तथा प्रशासनिक र मरे निकाय-म्हाँ-री निर्णय लावा भेउनु तह-म्हाँ-री जनसख्या-ए मरे तह-म्हाँ-जुन हदसम्म सहभागी तासीवा मु कम्ती-री सोही हद-री चु जनता-म्हाँ-स्वतन्त्र ढंग-स सहभागी ताला खाम्मोवा माध्यम स्थापित लावा,

(ग) चु जनता-ए सुमाएन संस्था तथा पहल-म्हाँ-ए पूर्ण विकास-ए लागि माध्यम खडा लावा तथा उपर्युक्त तासीवा अवस्था-री चु प्रयोजन-ए लागि आवश्यक स्रोत-म्हाँ उपलब्ध लावा ।

खामी. चु महासन्धि-ए कार्यान्वयन लावासिर लावा परामर्श गारवा नियत र परिस्थिति अनकुल तावा लासिर प्रस्तावित उपाय-म्हाँ-ए सम्बन्ध-री सहमति वा सम्भौता हासिल लावा उद्देश्यस लावा-मु ।

धारा फेर

मेसो. सम्बन्धित जनता-म्हाँ-रा सुमाए जीवन, आस्था, संस्था तथा आध्यात्मिक कल्याण तथा थ्वों-म्हाँ-स ओगटीसिवा वा मरे किसिम-स प्रयोग लासिवा भूँइ-री प्रभाव पारिवा विकास-ए प्रक्रिया-ए लागि सुमाए प्राथमिकता निर्धारण लावा तथा सम्भव तासीवा हदसम्म सुमाए आर्थिक, सामाजिक तथा साँस्कृतिक विकास फ्यारड नियन्त्रण कायम थ्दानवा अधिकार तावा-मु । चुए अतिरिक्त थ्वों-म्हाँ-रा भेउनु रुप-री प्रभाव पारीवा खाम्मोवा राष्ट्रिय तथा क्थ्याल-ए विकास-ए योजना र कार्यक्रम-म्हाँ-ए तर्जुमा, कार्यान्वयन र मुल्याङ्कन-री थ्वों-म्हाँ सहभागी तावा-मु ।

खामी. प्रभावित जनता-ए सहभागिता र सहयोग-री थ्वों-म्हाँ-ए जीवन र कार्यअवस्था तथा स्वास्थ्य र शिक्षा-ए तह-री सुधार क्त्वा विषय, थ्वों-म्हाँ बसोवास लावा क्थ्याला-म्हाँ-ए समग्र आर्थिक विकास लावा योजना-म्हाँ-री प्राथमिकता प्राप्त विषय तावा-मु । हसरवा क्थ्याला-म्हाँ-ए विकास-ए लागि तय लावा विशेष आयोजना-म्हाँ समेत हसरवा सुधार प्रवर्द्धन लावा किसिम-स तय लावा-मु ।

म्हेला. सरकार-म्हाँ-स उपयुक्त तासीवा अवस्था-री सम्बन्धित जनता-ए सहयोग-री योजनाबद्ध विकास-ए क्थ्यार कारवाही-म्हाँ-क्हाम-स थ्वों-री परिवा सामाजिक, आध्यात्मिक, साँस्कृतिक र वातावरणीय

प्रभाव मुल्याङ्कन लावा अध्ययन-म्हाँ संचालन लावा ताम सुनिश्चित लावा-मु । हसरवा अध्ययन-ए निष्कर्ष-म्हाँ-रा कार्यक्रम कार्यान्वयन-ए लागि मुख्य आधार-ए रुप-री क्हावा-मु ।

मड: सरकार-म्हाँ-स सम्बन्धित जनता-म्हाँ-ए सहयोग-री, थ्वों-म्हाँ बसोवास लावा भू-क्षेत्र-म्हाँ-ए वातावरण संरक्षण र बचावट लावा उपाय-म्हाँ अपनाउ-मु ।

धारा सामा

मेसो: सम्बन्धित जनता-म्हाँ-ए हक-री राष्ट्रिय कानून र नियम-म्हाँ लागू लावासीर थ्वों-म्हाँ-ए परम्परा वा परम्परागत कानून-म्हाँ-रा समुचित ध्यान पिनवा-मु ।

खामी: राष्ट्रिय कानून प्रणाली तथा अन्तराष्ट्रिय रुप-री मान्यता प्राप्त मानवअधिकार-क्हाम-स परिभाषित तासीवा मौलिक अधिकार-जु आबाभिसिवा अवस्था-री चु जनता-म्हाँ-रा सुमाए परम्परा तथा संस्था-म्हाँ कायम थ्थानवा अधिकार तावा-मु । चु सिद्धान्त लागू लावासीर उत्पन्न तावा खाम्मोवा विवाद समाधान लावा आवश्यक तासीवा अवस्था-री, कार्यविधि-म्हाँ स्थापित लावा-मु ।

म्हेला: चु धारा-ए प्रकरण मेसो र खामी कार्यान्वयन तासीवा कारण-स चु जनता-ए सदस्य-म्हाँ-रा भेउनु नागरिक-म्हाँ-रा प्रदान लासिवा अधिकार-म्हाँ-ए प्रयोग लावा तथा तदअनुरूप-ए कर्तव्य-म्हाँ पालना लावा-क्हाम-स रोक लगवा-हारे ।

धारा डिना

मेसो: राष्ट्रिय कानून प्रणाली तथा अन्तराष्ट्रिय रुप-री मान्यताप्राप्त मानवअधिकार-जु अनुकूल तासीवा हदसम्म सम्बन्धित जनता-म्हाँ-क्हाम-स सुमाए सदस्य-म्हाँ-स लासिवा कसूर-रा नियमित लावा

सम्बन्ध-री परम्परागत रूप-री अभ्यास लाकै खासीवा विधि-म्हाँ-ए सम्मान लावा-मु ।

खामी. दण्ड सजाय-ए व्यवस्था सम्बन्धी चु जनता-ए परम्परा-म्हाँ-रा हसरवा मुद्दा-म्हाँ स्थावा अधिकारी तथा अदालत-म्हाँस ध्यान पीनवा मु ।

धारा सिम्सी

मेसो. चु जनता-ए सदस्य-म्हाँ फ्यारड सामान्य कानून-स व्यवस्था लासिवा दण्ड सजाय लागू लावासिर थ्वों-म्हाँ-ए आर्थिक, सामाजिक तथा साँस्कृतिक विशिष्टता-म्हाँ-रा ध्यान पिनवा मु ।

खामी. कारागार-री बन्द लावा बाहेक-ए दण्ड सजाय-ए विधि-म्हाँ-रा प्राथमिकता पिनवा मु ।

धारा मेसालाड

कानून-स भेउनु नागरिक-म्हाँ-ए हक-री लागू तावा लासिर तोकीसिवा अवस्था-री बाहेक, पारिश्रमिक भुक्तानी लासिर वा आलासिर सम्बन्धित जनता-ए सदस्य-म्हाँ-कहाम्-स अनिवार्य रूप-री तै पनि किसिम-स वैयक्तिक सेवा कहावा क्ह्यार-रा कानून-स निषेधित र दण्डनीय मानिवा मु ।

धारा खमीलाड

सम्बन्धित जनता-ए अधिकार-म्हाँ-ए दुरुपयोग तासीवा विरुद्धरी हसरवा अधिकार-म्हाँ-ए प्रभावकारी कार्यान्वयन-ए लागि थ्वों-म्हाँ-स व्यक्तिगत रूप-री वा सुमाए प्रतिनिधिमूलक निकाय-म्हाँ-कहाम्-स कानूनी कारवाही चलवा खाम्मोवा लासिर थ्वों-ए अधिकार सुरक्षित लावा-मु । चु जनता ए सदस्य-म्हाँ-स आवश्यक तासीवा अवस्था-री अनुवाद-ए माध्यम-कहाम्-स वा मरे प्रभावकारी माध्यम-कहाम्-स थ्वों-म्हाँ-स कानूनी कारवाही बुफिला खाम्मोवा र थ्वों-म्हाँ-रा बुफिला खाम्सीवा ताम सुनिश्चित लावा उपाय-म्हाँ अपनवा-मु ।

भाग खामी

भूँड़

धारा म्हेलालाड

मेसो. महासन्धि-ए चु भाग-ए व्यवस्था-म्हाँ लागु लावासीर सरकार-स सम्बन्धित जनता-ए संस्कृति र आध्यात्मिक मूल्य-म्हाँ-ए लागि अवस्थानुसार थ्वों-म्हाँ-स ओगटीसीवा वा मरे तै पनि किसिम-स प्रयोग लासीवा भूँड़ वा भू-क्षेत्र वा दुईनउरा थ्वों-म्हाँ-ए सम्बन्ध-ए र खासलासिर चु सम्बन्ध-ए सामूहिक पक्ष-ए विशेष महत्व-रा सम्मान लावा-मु ।

खामी. धारा छिमालाड र हाजिलाड री प्रयुक्त भूँड़ भिसीवा शब्द-स सम्बन्धित जनता-स ओगटीसीवा वा मरे किसिम-स प्रयोग लासिवा क्ह्याला-म्हाँ-ए समग्र पर्यावरण-रा समटीवा भू-क्षेत्र-ए अवधारणा समेत-रा जनवा-मु ।

धारा मडलाड

मेसो. सम्बन्धित जनता-स परम्परागत रूप-री ओगटीकै खासीवा भूमि-री निहीत थ्वों-म्हाँ-ए स्वामित्व र भोगाधिकार-रा मान्यता पिनवा-मु । चु-ए अतिरिक्त सम्बन्धित जनता-म्हाँ-स एकलौटी रूप-री आओगटीसीवा तर जीविकोपार्जन र परम्परागत गतिविधि-ए लागि परम्परागत रूप-री पहुँच यासिवा भूँड़ प्रयोग लावा थ्वों-म्हाँ-ए अधिकार-ए रक्षा लावा-ए लागि उपयुक्त अवस्था-म्हाँ-री उपाय-म्हाँ अपनावा मु । चु सम्बन्ध-री फिरन्ते जनता र घुमन्ते किसान-म्हाँ-ए अवस्था फ्यारड विशेष ध्यान पिनवा-मु ।

खामी. सरकार-म्हाँ-स सम्बन्धित जनता-म्हाँ-स परम्परागत रूप-री ओगटीसीवा भूँड़ पहिचान लावा तथा थ्वों-म्हाँ-ए स्वामित्व र भोगाधिकार-ए प्रभावका-री संरक्षणका प्रत्याभूति पिनवा आवश्यक फाल-म्हाँ चालिवा मु ।

म्हेला. सम्बन्धित जनता-म्हाँ-स लासिवा भूँड़ सम्बन्धी दावी-म्हाँ समाधान

लावा राष्ट्रिय कानून प्रणाली-री प्रयाप्त कार्यविधि-म्हाँ-ए व्यवस्था लावा-मु ।

धारा छिमालाड

मेसो. सम्बन्धित जनता-ए भूँइसम्बन्धी प्राकृतिक राज्य-री अधिकार-रा विशेष रूप-री सुरक्षित लावा-मु । हसरवा अधिकार-म्हाँ-रा हसरवा स्रोतम्हाँ-ए उपयोग, व्यवस्थापन र संरक्षण-री सहभागी तावा चु जनता-ए अधिकारसमेत समावेश मु ।

खामी. खनिज पर्दाथ वा मरे भूमिगत राज्य-री स्वामित्व वा भूँइसम्बन्धी मरे राज्य-री अधिकार राज्य-री निहित तावा अवस्था-री राज्य-स हसरवा जनता-ए भूमिसम्बन्धी हसरवा राज्य-री अन्वेषण वा उपयोग-ए लागि तै पनि कार्यक्रम संचालन लावासिर वा संचालन लावा अनुमति पिनवा पुर्व थ्वों-म्हाँ-ए हितरी प्रतिकूल प्रभाव पारिवा वा आपारिवा वा पारिवा ताह्लान तै हदसम्म प्रतिकूल प्रभाव पारिवा खाम्मोवा हिन् च ताम सो ताम निर्धारण लावा उद्देश्य-स चु जनता-म्हाँ-हु परामर्श लावा कार्यविधि-म्हाँ स्थापित लावा वा कायम थ्दानवा मु । सम्बन्धित जनता-म्हाँ सम्भव तावासम्म हसरवा क्ह्यार कारवाही क्हाम्-स तावा लाभ-री सहभागी तावा-मु र हसरवा क्ह्यार कारवाही-ए कारण-क्हाम्-स सुमारा तै हानी, नोक्सानी तावारी ह्यालन थ्वों-म्हाँ-स च वापत मुनासिब क्षतिपूर्ति यावा-मु ।

धारा हाजिलाड

मेसो. चु धारा-ए देहाय-ए प्रकरण-एअधीन-री मुसिर, सम्बन्धित जनता-म्हाँ-स ओगटीसिवा भूँइ-क्हाम्-स थ्वों-म्हाँ-रा हटावा-हारे ।

खामी. अपवादजनक उपाय-ए रूप-री हसरवा जनता-म्हाँ-ए क्ह्याला-सारी आवश्यक मारासीवा अवस्थारी थ्वों-म्हाँ-ए स्वतन्त्र र जानका-री सहित-ए सहमति क्हासीर क्हच्च हसरवा क्ह्यालासारी लावा-मु ।

थ्वों-म्हाँ-ए सहमति याला आखामम्मोवा तालन सम्बन्धित जनता-ए प्रभावकारी प्रतिनिधित्व-ए लागि मौका पिनवा परिवा व्यवस्था तथा उपयुक्त तालन सार्वजनिक जाँचबुझ लावासमेत व्यवस्था लावा राष्ट्रिय कानून र नियम-म्हाँ-कहाम्-स स्थापित उपयुक्त कार्यविधि-म्हाँ अवलम्बन लासिर कहच्च हसरवा क्थ्यालासारी लावा-मु ।

म्हेला. जहाँ जहिले सम्भव ताम, चु जनता-म्हाँ-रा क्यालासारी लावापरिवा कारण-म्हाँ समाप्त तावाबन्न थ्वों-म्हाँ-ए परम्परागत भूँइ-री फर्किला यावा अधिकार तावा-मु ।

मड. हसरवा लासिवा फर्किवा सम्भव हाच्यो अवस्था-री सम्भौता-री निर्धारण तासिवा बमोजिम वा हसरवा सम्भौता हाच्यो अवस्था-री उपयुक्त कार्यविधि अनुसार, चु जनता-म्हाँ-रा भेउनु सम्भावित अवस्था-म्हाँ-री थ्वों-म्हाँ-ए वर्तमान आवश्यकता र भावी विकास-ए-लागि व्यवस्था लावा उपयुक्त र कम्ती-री थ्वों-म्हाँ-स पइले ओगटीसिवा भूँइ-ए गुणस्तर र कानूनी हैसियत सरह-ए भूँइ उपलब्ध लावा-मु । सम्बन्धित जनता-म्हाँ-स मौद्रिक वा जिन्सी क्षतिपति-रा प्राथमिकता पिनसिवा-री थ्वों-म्हाँ-रा उपयुक्त जमानत-री हसरवा लासिर क्षतिपुर्ति उपलब्ध लावा-मु ।

छिमा. हसरवा कहालसारी तासीवा जनता-म्हाँ-रा च कहाम्-स तालाखाम्मोवा तै पनि हानी वा नाक्सानी वापत पूर्ण रुप-री क्षतिपुर्ति उपलब्ध लावा-मु ।

धारा फेरलाड

मेसो. सम्बन्धित जनता-म्हाँ-स थ्वों-म्हाँ-ए सदस्य-म्हाँ-रा भूँइसम्बन्धी अधिकार हस्तान्तरण लावा स्थापित लासिवा कार्यविधि-म्हाँ-रा सम्मान लावा-मु ।

खामी. सुमाए समुदाय फिरी थ्वों-म्हाँ-ए भूँइ बिक्री लावा वा मरे तरिका-स हकहस्तान्तरण लावा थ्वों-म्हाँ-ए सक्षमता-ए सम्बन्ध-री विचार लावासीर सम्बन्धित जनता-म्हाँ-चु परामर्श लावा-मु ।

म्हेला. चु जनता-म्हाँ-ए भूँइ-ए स्वामित्व, भोगचलन वा उपयोग प्राप्त लावा थ्वों-म्हाँ-ऱ्हु असम्बन्धित म्हीं-रा चु जनता-म्हाँ-ए परम्परा वा थ्वों-म्हाँ--ए सदस्य-स कानून आबुभिसिवा कारण-क्हाम्-स यावा फाइदा क्हावा-क्हाम्-स रोक लगावा-मु ।

धारा सामालाड

सम्बन्धित जनता-म्हाँ-ए भूँइ-ए अनधिकृत अतिक्रमण वा भोग लासिवा वापत कानून-स प्रयाप्त दण्ड सजाय-ए व्यवस्था लावा-मु र हसरवा कसूर-म्हाँ राकिवा सरकार-म्हाँ-स उपाय-म्हाँ अपनवा मु ।

धारा डिनालाड

राष्ट्रिय कृषि कार्यक्रम-म्हाँ-स देहाय-ए विषय-म्हाँ-ए सम्बन्ध-री जनसंख्या-ए मरे क्थ्याला-म्हाँ-रा प्रदान लासीवा व्यवहार सरह-ए समान व्यवहार सम्बन्धित जनता-म्हाँ-रा प्रदान लासीवा ताम सुनिश्चित लावा-मु ।

- (क) सुमाए सामान्य जीवनयापन-ए लागि अत्यावश्यक ताम-म्हाँ-ए वा थ्वों-म्हाँ-ए संख्यारी तावा सम्भाव्य वृद्धि-ए व्यवस्थापन लावा आवश्यक क्थ्याला हाच्यो अवस्था-री चु जनता-म्हाँ-रा अधिकतम भूँइ तावा व्यवस्था,
- (ख) चु जनता-म्हाँ-ए भोगचलन-री मुवा भूँइ-ए विकास प्रवर्द्धन लावा आवश्यक साधन-म्हाँ-ए व्यवस्था ।

भाग म्हेला

भर्ना तथा रोजगारी-ए अवस्था-म्हाँ

धारा खाजीड

मेसो. राष्ट्रिय कानून र नियम-म्हाँ-ए संरचना-न्हारी चीसीर तथा सम्बन्धित जनता-म्हाँ-ए सहयोग-री, सरकार-म्हाँ-स सामान्य रुप-री कामदार-म्हाँ-ए हक-री लागू तावा कानून-म्हाँ-क्हाम्-स थ्वों-म्हाँ-ए संरक्षण प्रभावकारी रुप-स आतासीवा हदसम्म हसरवा जनता-म्हाँ-ऱ्हु सम्बन्धित

कामदार-म्हॉ-ए भर्ना र रोजगारी-ए अवस्था-म्हॉ-जू सम्बन्धित प्रभावकारी संरक्षण सुनिश्चित लावा विशेष उपाय-म्हॉ अवलम्बन लावा-मु ।

खामी. सरकार-म्हॉ-स सम्बन्धित जनता-म्हॉ-जू सम्बन्धित कामदार-म्हॉ र मरे कामदार-म्हॉ-बीच-ए तै पनि भेदभाव रोकीवाए लागि र खासलासिर देहाय-ए ताम-म्हॉ-ए सम्बन्ध-री सम्भव भेउनु क्यार-म्हॉ लावा-मु ।

(क) दक्ष रोजगारीलगायत रोजगार-री प्रवेश र बढुवा तथा पदोन्नति-ए उपाय-म्हॉ,

(ख) समान मूल्य-ए क्यार-ए लागि समान पारिश्रमिक,

(ग) औषधोपचार र सामाजिक सहायता, पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य, भेउनु सामाजिक सुरक्षा-ए लाभ-म्हॉ तथा पेशागत रुप-री सम्बन्धित मरे तै पनि लाभ तथा आवास,

(घ) संघ, संस्था-ए अधिकार तथा कानूनी ट्रेड युनियन गतिविधि-म्हॉ लावा भेउनु स्वतन्त्रता तथा रोजगारदाता-म्हॉ वा रोजगारदाता संस्था-म्हॉ-जू सामुहिक सम्भौता-म्हॉ लावा अधिकार ।

म्हेला. अवलम्बन लासिवा उपाय-म्हॉ-री देहाय-ए ताम-म्हॉ सुनिश्चित लावा उपाय-म्हॉ समेत समावेश लावा-मु ।

(क) सम्बन्धित जनता-म्हॉ-जू सम्बन्धित कामदार-म्हॉ, कृषिजन्य तथा मरे रोजगारी-री संलग्न मौसमी, आकस्मिक र आप्रवासी कामदार-म्हॉ लगायत श्रम ठेकेदार-म्हॉ-स रोजगारी-री लगसिवा कामदार-म्हॉ समेत-स राष्ट्रिय कानून तथा अभ्यास-क्याम्-स सोही क्याला-री संलग्न मरे हसरवन कामदार-म्हॉ-रा प्रदान लासीवा

संरक्षण उपभोग लावा र थ्वों-म्हाँ-रा श्रम कानून अर्न्तगत-ए थ्वों-म्हाँ-ए अधिकार तथा थ्वों-म्हाँ-रा उपलब्ध तासीवा उपचार-ए उपाय-म्हाँ-ए बार-री पूर्ण जानकारी लावा ताम,

(ख) चु जनता-म्हाँ-ज्हु सम्बन्धित कामदार-म्हाँ-रा र खासलासिर किटनाशक वा मरे विषालु पदार्थ-म्हाँ-ए संसर्गतावा अवस्थारी थ्वों-म्हाँ-ए स्वास्थ्य-ए लागि जाखिमपूर्ण तावा क्ह्यार वातावरण-ए क्ह्यार लावा आलगवा ताम,

(ग) चु जनता-म्हाँ-ज्हु सम्बन्धित कामदार-म्हाँ-रा बहुवा श्रम वा ऋण फाला आखाम्मोवो कारण-स दास तावापरिवा मरे किसिम-ए क्ह्यार लगायत बलपूर्वक भर्ना प्रणाली-म्हाँ अन्तर्गत भर्ना आलावा ताम,

(घ) चु जनता-म्हाँ-ज्हु सम्बन्धित कामदार-म्हाँ-स च्हामे र फा-ए लागि रोजगारी-री समान अवसर र समान व्यवहार उपयोग लावा र यौनजन्य दुर्व्यवहार विरुद्ध संरक्षण यावा ताम ।

मड: प्रस्तुत महासन्धिका चु भाग-ए व्यवस्था-म्हाँ-ए पालना तासीवा ताम सुनिश्चित लावा उद्देश्य-स सम्बन्धित जनता-म्हाँ-ज्हु सम्बन्धित कामदार-म्हाँ-स ज्यालादारी रोजगारी लासिवा क्ह्याला-म्हाँ-री प्रर्याप्त श्रम निरीक्षण सेवा-म्हाँ स्थापित लावा तर्फ विशेष ध्यान पिनवा मु ।

भाग मड

व्यावसायिक तालीम, हस्तकला र गामीण उद्योगम्हाँ

धारा मेसामु

सम्बन्धित जनता-ए सदस्य-म्हाँ-स व्यावसायिक तालीम-ए उपाय-म्हाँ-ए सम्बन्ध-री कम्ती-री मरे नागरिक-म्हाँ-स यावा सरह समान अवसर-म्हाँ उपभोग लावो-मु ।

धारा खामीमु

मेसो. सामान्य प्रयोग-ए ब्यवसायिक तालीम कार्यक्रम-म्हाँ-री सम्बन्धित जनता-ए सदस्य-म्हाँ-ए स्वेच्छिक सहभागिता प्रवर्द्धन लावा उपाय-म्हाँ अपनावा-मु ।

खामी. सामान्य प्रयोग-ए ब्यवसायिक तालीम कार्यक्रम-म्हाँ-स सम्बन्धित जनता-म्हाँ-ए विशेष आवश्यकता-म्हाँ-रा पूरा आलिसीवा अवस्था-री सरकार-म्हाँ-स चु जनता-म्हाँ-ए सहभागिता-री विशेष तालीम कार्यक्रम र सुविधा-म्हाँ-ए व्यवस्था मिलावा मु ।

म्हेला. तै पनि विशेष तालीम कार्यक्रम सम्बन्धित जनता-म्हाँ-ए आर्थिक वातावरण, सामाजिक र साँस्कृतिक अवस्था तथा व्यवहारिक आवश्यकता-री आधारित तावा-मु । चु सम्बन्ध-री लासीवा तै पनि अध्ययन चु जनता-म्हाँ-ज्हु-ए सहयोग-री लावा-मु र हसरवा कार्यक्रम-ए संगठन र संचालन-ए सम्बन्ध-री चु जनता-म्हाँ-ज्हु परामर्श लावा-मु । सम्भव तासीवा अवस्था-री चु जनता-म्हाँ-स हसरवा निर्णय लालन हसरवा विशेष तालीम कार्यक्रम-ए संगठन र संचालन-ए लागि प्रगतिशील रूप-री जिम्मेवारी बहन लावा-मु ।

धारा म्हेलामु

मेसो. हस्तकला, गामीण र समुदाय-री आधारित उद्योग-म्हाँ तथा सम्बन्धित जनता-म्हाँ-ए निर्वाहमुखी अर्थतन्त्र र शिकार क्वालवा, माछा सारवा, पासो तावा र जम्मा लावा थाँइ परम्परागत क्रियाकलाप-म्हाँ-रा थ्वों-म्हाँ-ए सँस्कृति-ए सम्बर्द्धन तथा आर्थिक आत्मनिर्भरता विकास-रा महत्वपूर्ण तत्व-म्हाँ-ए रूप-री मान्यता पिनवा-मु । सरकार-म्हाँ-स उपयुक्त तासीवा अवस्था-री हसरवा जनता-म्हाँ-ए सहभागिता-री हसरवा कृयाकलाप-म्हाँ सुदृढ लावा प्रवर्द्धन लावा ताम सुनिश्चित लावा-मु ।

खामी. सम्बन्धित जनता-ए अनुरोध-ए, संभव तासीवा अवस्था-री हसरवा

जनता-ए परम्परागत प्रविधि र साँस्कृतिक विशेषता-म्हाँ तथा दिगो र समन्यायिक विकास-रा दृष्टिगत लासिर उपयुक्त प्राविधिक र वित्तीय सहायता उपलब्ध लावा-मु ।

भाग छिमा

सामाजिक सुरक्षा तथा स्वास्थ्य

धारा मडमु

सम्बन्धित जनता-ए रक्षावरण लावालासिर सामाजिक सुरक्षासम्बन्धी योजना-म्हाँ-ए विकास प्रगतिशील रूप-री लावा-मु र थ्वों-म्हाँ विरुद्ध तै पनि भेदभाव आलासिर हसरवा योजना-म्हाँ-ए कार्यान्वयन लावा-मु ।

धारा छिमामु

मेसो. सरकार-म्हाँ-स सम्बन्धित जनता-म्हाँ-रा प्रर्याप्त स्वास्थ्य सेवा-म्हाँ उपलब्ध तासीवा सुनिश्चित लावा वा थ्वों-म्हाँ-स शारीरिक तथा मानसिक स्वास्थ्य-ए उच्चतम उपलब्ध स्तर उपभोग लावा खाम्मोवा लासिर थ्वों-म्हाँ-ए सुमाए जिम्मेवारी र नियन्त्रण अन्तर्गत हसरवा सेवा-म्हाँ तय लासिर उपलब्ध लावा थ्वों-म्हाँ-रा स्रोत-म्हाँ उपलब्ध लाईपिनवा-मु ।

खामी. स्वास्थ्य सेवा-म्हाँ सम्भव तावासम्म समुदाय-री आधारित तावा-मु । सम्बन्धित जनता-ए सहयोग-री हसरवा सेवा-म्हाँ-ए तर्जुमा लासिर संचालन लावा-मु र हसरवा सेवा-म्हाँ-स थ्वों-म्हाँ-ए आर्थिक भौगोलिक, सामाजिक र साँस्कृतिक अवस्था तथा थ्वों-म्हाँ-ए निरोधात्मक हेरचाह, उपचारात्मक अभ्यास र ओउटोरा ध्यान पिनवा-मु ।

म्हेला. स्वास्थ्य उपचार प्रणाली-स स्थानीय समुदाय-ए स्वास्थ्यकर्मी-म्हाँ-ए तालीम र रोजगारी-रा प्राथमिकता पिनवा र स्वास्थ्य उपचार सेवा-ए मरे तह-म्हाँ-जु सवल सम्बन्ध कायम थ्वानकै प्राथमिक स्वास्थ्य सेवा-री जोड पिनवा-मु ।

मड. हसरवा स्वास्थ्य सेवा-म्हाँ-ए व्यवस्था लावासीर मुलुक-री अपनासिवा मरे सामाजिक, आर्थिक र साँस्कृतिक उपाय-म्हाँ-ज्हु समन्वय लावा-मु ।

भाग हाजी

शिक्षा तथा सचार माध्यम

धारा हाजिमु

सम्बन्धित जनता-ए सदस्य-म्हाँ-रा कम्ती-री राष्ट्रिय समुदाय-ए मरे जनता-ज्हु समान आधार-री भेउनुतह-री शिक्षा हासिल लावा अवसर उपलब्ध तासीवा ताम सुनिश्चित लावा उपाय-म्हाँ अपनावा-मु ।

धारा फेरमु

मेसो. सम्बन्धित जनता-ए लागि शैक्षिक कार्यक्रम र सेवा-म्हाँ हसरवा जनता-ए विशेष आवश्यकता-म्हाँ-रा सम्बोधन लावा थ्वों-म्हाँ-ज्हु-ए सहयोग-री विकास र कार्यान्वयन लावा-मु र हसरवा कार्यक्रम र सेवा-म्हाँ-स थ्वों-म्हाँ-ए इतिहास, ज्ञान र प्रविधि, मुल्य प्रणाली (भ्यालु सिष्टम्स) र उत्तरोत्तर सामाजिक, आर्थिक तथा साँस्कृतिक आकाँक्षा-म्हाँ-रा समेटीवा-मु ।

खामी. सक्षम अधिकारी-स उपयुक्तता अनुसार हसरवा जनता-ए लागि हसरवा कार्यक्रम-म्हाँ-ए संचालन-ए लागि प्रगतिशील रूप-री जिम्मेवा-री हस्तान्तरण लावा उद्देश्य-स शैक्षिक कार्यक्रम-म्हाँ-ए तर्जुमा र कार्यान्वयन-ए सम्बन्ध-री सम्बन्धित जनता-ए सदस्य-म्हाँ-रा तालीम पिनसिवा र चरी थ्वों-म्हाँ-ए सलग्नता मुवा सुनिश्चित लावा ।

म्हेला. चुए अतिरिक्त सरकार-म्हाँ-स सुमाए शैक्षिक संस्था तथा सुविधा-म्हाँ स्थापित लावा चु जनता-ए अधिकार-रा मान्यता पिनवा-मु । तर हसरवा संस्था-म्हाँ-स चु जनता-म्हाँ-ज्हु परामर्श लासिर सक्षम अधिकारी-क्हाम्-स स्थापित ग्वाडी मापदण्ड-म्हाँ पूरा लासिवा तावा परिम । चु प्रयोजन-ए लागि उपर्युक्त स्रोत-म्हाँ उपलब्ध लाइपिनवा-मु ।

धारा सामामु

मेसो. सम्बन्धित जनता-ए क्यारक्याटीरा व्यवहारिक तावासम्म थ्वों-म्हाँ-ए सुमाएन मातृ भाषा वा थ्वों-म्हाँ-ए समूह-कहाम्-स भेउनु भन्दाभसककै बोलिवा भाषा-री पढीवा र लेखीवा सिकवा मु । चु व्यवहारिक आतालान, ओनसडवा अधिकारी-म्हाँ-स चु उद्देश्य हासिल लावा उपाय-म्हाँ अपनावा अभिप्रायस चु जनता-चु परामर्श लावा-मु ।

खामी. चु जनता-रा मुलुक-ए राष्ट्रिय भाषा वा मुलुक-ए तै मेसो औपचारिक भाषा-री सहज ढंगस बोलीवा अवसर यावा तासीवा ताम सुनिश्चित लावा प्रर्याप्त उपाय-म्हाँ अपनावा-मु ।

म्हेला. सम्बन्धित जनता-ए मातृभाषा-ए संरक्षण, विकास र अभ्यास तथा प्रवर्द्धन लावा उपाय-म्हाँ अपनवा-मु ।

धारा डीनामु

थ्वों-म्हाँ-ए सुमाए समुदाय-री र राष्ट्रिय समुदाय-री पूर्ण रुप-स तथा समान आधार-री सहभागी तावा सम्बन्धित जनता-ए क्यारक्याटीरा सहयोग लावा सामान्य ज्ञान र शीप उपलब्ध लावा चु जनता-ए लागि शिक्षा-ए लक्ष्य तावा-मु ।

धारा मीडरी

मेसो. सरकार-म्हाँ-स सम्बन्धित जनता-ए परम्परा र संस्कृति अनुरूप-ए उपाय-म्हाँ-कहाम्-स तथा खासलासिर श्रम, आर्थिक अवसर, शिक्षा र स्वास्थ्यसम्बन्धी ताम-म्हाँ, सामाजिक कल्याणसम्बन्धी थ्वों-म्हाँ-ए अधिकार तथा कर्तव्य-म्हाँ र चु महासन्धि-कहाम्-स निःसर्त थ्वों-म्हाँ-ए अधिकार-म्हाँ-ए सम्बन्ध-री थ्वों-म्हाँ-रा जानकारी लावा उपाय-म्हाँ अपनवा-मु ।

खामी. आवश्यक तालान लेखिस्यो अनुवाद-ए माध्यम-कहाम्-स तथा हसरवा जनता-ए भाषा-म्हाँ-रा आम सचार-ए प्रयोगमार्फत चु क्ह्यार लावा-मु ।

धारा मेसोम्ही

राष्ट्रीय समुदाय-ए भेउनु समूह-म्हाँ र खासलासिर सम्बन्धित जनता-ज्हु निकटतम प्रत्यक्ष सम्पर्क तासीवा समूह-म्हाँ-बीच हसरवा समूह-म्हाँ-स चु जनता-ए सम्बन्ध-री थ्हानला खाम्मोवा पूर्वाग्रह-म्हाँ उन्मूलन लावा उद्देश्य-स शैक्षिक उपाय-म्हाँ अपनवा-मु। इतिहास-ए पाठ्यपुस्तक र शैक्षिक सामग्री-म्हाँ-स हसरवा जनता-ए समाज तथा संस्कृति-म्हाँ-ए स्वच्छ, यथार्थपरक र जानकारी मूलक तस्वीर उपलब्ध लासिवा सुनिश्चित लावा प्रयत्न लावा-मु।

भाग फेर

सीमा तारपार-ए सम्पर्क र सहयोग

धारा खामीम्ही

आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक, आध्यात्मिक र वातावरणीय क्थ्याला-म्हाँ-री लावा क्रियाकलाप-म्हाँ लगायत-ए क्थ्याला-री सीमा वरिपरि-ए आदिवासी तथा जनजाति-म्हाँ-बीच-ए सम्पर्क र सहयोग सहज बनवा सरकार-म्हाँस अन्तराष्ट्रीय सम्भौता-म्हाँ समेत-ए उपयुक्त उपाय-म्हाँ अपनवा मु।

भाग सामा

प्रशासन

धारा म्हेलाम्ही

मेसो. चु महासन्धि-री समेटिसीवा ताम-म्हाँ-ए लागि जिम्मेवार सरकारी अधिकारी-स सम्बन्धित जनता-रा प्रभाव पारीवा कार्यक्रम-म्हाँ संचालन लावा विद्यमान निकाय-म्हाँ वा मरे उपयुक्त संयन्त्र-म्हाँ-स हसरवा निकाय र संयन्त्ररा सुम्पिसिवा क्थ्यार-म्हाँ उपयुक्त किसिम-स सम्पन्न लावा आवश्यक साधन हसरवा निकाय र संयन्त्र-री मुवा ताम सुनिश्चित लावा-मु।

खामी. हसरवा कार्यक्रम-म्हाँ-री देहाय-ए ताम-म्हाँ समावेश तावा-मु।

- (क) सम्बन्धित जनता-ए सहयोग-री चु महासन्धि-री व्यवस्था तासीवा उपाय-म्हाँ-ए लागि योजना तर्जुमा, समन्वय, कार्यान्वयन र मुल्याङ्कन लावा,

(ख) सम्बन्धित जनता-ए सहयोग-री सक्षम निकाय-म्हाँ ओनसड कानूनी तथा मरे उपाय-म्हाँ प्रस्ताव लावा र अपनसिवा उपाय-म्हाँ-ए प्रयोग-ए सुपरीवेक्षण लावा ।

भाग डिना

सामान्य प्रावधानम्हाँ

धारा मडम्ही

प्रत्येक मुलुक-ए विशिष्ट अवस्था-म्हाँ-रा दृष्टिगत लाकै चु महासन्धि-रा कार्यान्वयन लावा उपाय-म्हाँ-ए प्रकृति र क्थ्याला लचिलो किसिम-स निर्धारण लावा ।

धारा छिमाम्ही

चु महासन्धि-ए व्यवस्था-म्हाँ-ए प्रयोग-स मरे महासन्धि तथा सिफारिश अन्तराष्ट्रिय लिखत, सन्धि वा राष्ट्रिय कानून, निर्णय, परम्परा वा सम्भौता-म्हाँ बमोजिम जनता-ए अधिकार तथा लाभ-म्हाँ फ्यारड प्रतिकूल प्रभाव पारीवा हारे ।

भाग सिम्सी

अन्तिम प्रावधानम्हाँ

धारा हमजिम्ही

चु महासन्धि-स आदिवासी तथा जनजातिसम्बन्धी महासन्धि, घ्याम्लोडीना न्ह्याडनी फेरमार रा संशोधन लासिवा-मु ।

धारा फेरम्ही

चु महासन्धि-स अनुमोदन लासीवा औपचारिक लिखत दर्ता लावा-ए लागि अन्तराष्ट्रिय श्रम कार्यालय-ए महानिर्देशक ओनसड पठवा मु ।

धारा सामाम्ही

मेसो. महानिर्देशक ओनसड अनुमोदन-ए लिखत दर्ता लासिवा अन्तराष्ट्रिय

श्रम संगठन-ए सदस्य-म्हाँ-ए हक-री कहच्च चु महासन्धि बन्धनकारी तावा-मु ।

खामी. महानिर्देशक ओनसड खामी सदस्य-म्हाँ-ए अनुमोदन-ए लिखित दर्ता तासीवा मितिस बाद्द महिना-क्हाम्-स चु महासन्धि प्रारम्भ तावा-मु ।

म्हेला. चलिघँउ चु महासन्धि-ए अनुमोदन-ए लिखत दर्ता लावा सदस्य-ए हक-री हसरवा दर्ता लास्यो मितिस बाद्द महिनालिघँउ प्रारम्भ तावा-मु ।

धारा डीनाम्ही

मेसो. चु महासन्धि-ए अनुमोदन लासिवा सदस्यस चु महासन्धि प्रारम्भ तासीवा मितिस शुरु-ए सिम्सी वर्ष समाप्त तावालिघँउ अन्तर्राष्ट्रिय श्रम कार्यालय-ए महानिर्देशक ओनसड दर्ता-ए लागि सूचना प्रेषण लासिर चु महासन्धि परित्याग लावा खाम्मोवामो । हसरवा लावासी परित्याग सूचना दर्ता तासीवा मितिस मेसो वर्षसम्म लागू तावा-हारे ।

खामी. चु महासन्धि अनुमोदन लावा र चु धारा-री व्यवस्था तासिवा बमोजिम-ए परित्याग-ए अधिकार अधिल्लो प्रकरण-री उल्लिखित सिम्सी वर्ष-ए अवधि समाप्त तावालिघँउ-ए वर्ष-न्हारी प्रयोग आलावा प्रत्येक सदस्य-ए हक-री चु महासन्धि सिम्सी वर्षको अर्को अवधिसम्म बन्धनकारी तावा-मु र चलिघँउ हसरवा सदस्यस चु धारा-री उल्लिखित शर्त-म्हाँ अर्न्तगत सिम्सी वर्ष-ए प्रत्येक अवधि समाप्त ताह्लान चु महासन्धि परित्याग लावा खाम्मोवा मु ।

धारा मडखी

मेसो. अन्तर्राष्ट्रिय श्रम कार्यालय-ए महानिर्देशक-स संगठन-ए सदस्य-म्हाँ-स सम्प्रेषण लासिवा भेउनु अनुमोदन र परित्याग-म्हाँ-ए दर्ता-ए सूचना अन्तर्राष्ट्रियश्रम संगठन-ए भेउनु सदस्य-म्हाँ-रा पिनवा-मु ।

खामी. महानिर्देशक-स संगठन-ए सदस्य-म्हाँ-रा थ्वों-ओनसङ पठसिवा दोम्नो अनुमोदन-ए दर्ता-ए जानकारी पिनवासिर च मितिसम्म चु महासन्धि लागू तावा ताम-री संगठन-ए सदस्य-म्हाँ-ए ध्यानाकर्षण लावा-मु ।

धारा मेसाङ्खी

अन्तर्राष्ट्रिय श्रम कार्यालय-ए महानिर्देशक-स चु ओनसङ-ए धारा-म्हाँ-ए व्यवस्था बमोजिम सुमा ओनसङ दर्ता तासीवा अनुमोदन-म्हाँ र परित्याग-ए भे उनु कार्य-म्हाँ-ए भेउनु विवरण दर्ता-ए लागि संयुक्त राष्ट्र संघ-ए बडापत्र-ए धारा न्ह्याङ्मी खामी अनुसार संयुक्त राष्ट्र संघ-ए महासचिव-रा पिनवा-मु ।

धारा खामीङ्खी

सुमास आवश्यक भिस्यो ब्याला अन्तर्राष्ट्रिय श्रम कार्यालय-ए संचालक निकाय-स चु महासन्धि-ए कार्यान्वयन सम्बन्धी प्रतिवेदन महासम्मेलन-री प्रस्तुत लावा र चु महासन्धि-ए आंशिक वा पूर्ण संशोधन-ए प्रश्न सम्मेलन-ए कार्यसूची-री थानवा वाञ्छनीय तासीवा वा आतासीवा एकिन लावा-मु ।

धारा म्हेलाङ्खी

मेसो. सम्मेलन-स चु महासन्धि-रा पूर्ण वा आंशिक रुप-री संशोधन लासीर छार महासन्धि स्वीकार लालन छार महासन्धिस अन्यथा व्यवस्था लासिवा बाहेक,

(क) कोइ सदस्य-क्हाम्-स संशोधन लावा छार महासन्धि अनुमोदन तालान संशोधन लावा छार महासन्धि प्रारम्भ तावासिरी-ए ब्याला उपयुक्त धारा डीनाम्ही री जुनसुकै ताम लेखिसिवा तालापनि चु महासन्धि तुरुन्त विधिवत परित्याग लासीवा मानिवा-मु ।

(ख) संशोधन लावा छार महासन्धि प्रारम्भ तासीवा मिति-क्हाम्-स चु महासन्धि सदस्य-म्हाँ-क्हाम्-स अनुमोदन तावाए लागि खुला तावा-हारे ।

खामी. चु महासन्धि अनुमोदन लासिवा, तर संशोधन लावा महासन्धि अनुमोदन आलासिवा सदस्य-म्हाँ-ए हकरी तै पनि अवस्था-री चु महासन्धि वर्तमान स्वरुप र अन्तरवस्तु-री नै लागू तावा-मु ।

धारा मडडखी

प्रस्तुत महासन्धि-ए अंग्रेजी र फ्रान्सेली भाषा-ए प्रति-म्हाँ समान रुप-री आधिकारिक तावा मु ।

समाप्त

Indigenous Media Foundation

Anamnagar, Kathmandu, Nepal

Tel.: 977 1 4102757, 4102689

Email : indigenoustelevision@gmail.com

Website : www.indigenousmediafoundation.org

Publisher

CHHANTYAL Indigenous Language, Nepal

Translation by:

Geeta Chhantyal